

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2019

Działające od ośmiu lat Towarzystwo Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach¹ ma swoim koncie wyjątkowo liczny oraz zróżnicowany dorobek². W przedmiotowym sprawozdaniu obrano za cel prezentację jego najnowszej działalności, przypadającej na rok 2019, czego

¹ Towarzystwo powołano do życia w roku 2012. Zostały mu poświęcone już dwa opracowania, dotyczące w głównej mierze jego działalności statutowej oraz kierunkom działań zgodnym ze wskazaniami Papieskiej Komisji ds. Kościelnych Dóbr Kultury (Pontificia Commissio de Ecclesiae Bonis Culturalibus, j. wł.: Pontificia Commissione per i Beni Culturali della Chiesa). Zob. A. Kwaśniewski, *Towarzystwo Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego imienia błogosławionego Wincentego Kadłubka w Kielcach w latach 2012–2015*, w: *Nova et vetera. Aktualne problemy archiwów diecezjalnych w Polsce*, red. W. Żurek, Lublin 2016, s. 133–172; tenże, *Kościelne Dobra Kultury jako narzędzie formacji Christi fideleslaici przy Archiwum Diecezjalnym w Kielcach*, „Veritati et Caritati” 7 (2016), s. 115–143.

² P. Kardys, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (dalej: ABMK) 103 (2015), s. 421–426, [sprawozdania za lata 2012–2014]; W. Cedro, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2015*, ABMK 105 (2016), s. 435–441; A. Kania, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2015*, „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne” (dalej: ŚSAH) 5 (2016), s. 399–407; A. Kwaśniewski, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2016*, ABMK 108 (2017), s. 477–481; tenże, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2017*, ABMK 109 (2018), s. 481–486; tenże, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2018*, ABMK 112 (2019), s. 449–553; L. Frączek, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2017*, ŚSAH 7 (2018), s. 345–351; tenże, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2018*, ŚSAH 8 (2019), s. 307–312. W sprawozdaniach za rok 2017 nie uwzględniono tekstu opublikowanego w późniejszym czasie. Zob. A. Jabłońska, *Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie – przykłady wykorzystania zasobów w badaniach dziejów staropolskiego duchowieństwa. Spotkanie w Towarzystwie Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach*, „Archiva Ecclesiastica. Biuletyn Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych” 12 (2019), s. 147–151.

dokonano w oparciu o artykuły i przyczynki zamieszczane w czasopismach naukowych, w regionalnej prasie oraz wzmianki pochodzące ze strony internetowej Facebook³. Wykorzystano dodatkowo dokumentację kancelaryjną Towarzystwa⁴, a także w mniejszym zakresie informacje zaczerpnięte z osobistej wiedzy autora sprawozdania.

Główną osią, wokół której koncentrowała się aktywność członków ww. Towarzystwa, jest szeroko rozumiana historia Kościoła. Podejście do tak złożonej tematyki odbywa się zawsze na wielu płaszczyznach, za pomocą różnych działań, zarówno tych naukowych, przynoszących wymierne rezultaty w postaci artykułów oraz referatów, jak i równie ważnej aktywności popularnonaukowej o charakterze kształceniowym, przeznaczonej dla szerszego grona odbiorców.

Już na wstępie wypada podkreślić, że rok 2019 okazał się dla Towarzystwa owocny, a przegląd jego dorobku należy zacząć od dokonań w obszarze nauki. Są one efektem realizacji samych założeń statutowych⁵, a także podjętego w roku 2013 przez Towarzystwo długofalowego programu pod nazwą *Rola Kościoła jako wychowawcy i stróża kultury narodowej*⁶. W związku z powyższym pozostaje spotkanie z 19 listopada 2019 r., mające miejsce w Kurii Diecezjalnej w Kielcach, prowadzone przez prof. dr. hab. Krzysztofa Brachę (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach)⁷. Kontynuowano na nim tematykę zapoczątkowaną jeszcze w zeszłym roku, jaką stała się biografistyka osób związanych ze środowiskiem kieleckich historyków kościelnych. Ks. dr Andrzej Kwaśniewski wystąpił z referatem *Ks. dr Józef Zdanowski – historyk Kościoła i archiwista (1887–1977)*, poszerzając znacząco stan wiedzy o bogatej spuściźnie historiograficznej ks. Zdanowskiego w oparciu o niewykorzystywane dotąd, trudno dostępne materiały źródłowe⁸. Niewiele później, bo 10 grudnia, w tym samym miejscu odbyło się spotkanie,

³ <https://www.facebook.com/towarzystwoprzyjaciolarchiwumdiecezjalnego/> [dostęp 26.05.2020]; <https://www.facebook.com/groups/1655306088077804/> [dostęp: 26.05.2020]; <https://www.facebook.com/oratoriumswietychdiecezjikielckiej> [dostęp: 26.05.2020]; <https://www.facebook.com/groups/194700014201450/> [dostęp: 26.05.2020].

⁴ Towarzystwo Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach, dokumentacja kancelaryjna.

⁵ Więcej na temat statutu Towarzystwa zob.: A. Kwaśniewski, *Statut Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego Imienia Błogosławionego Wincentego Kadłubka w Kielcach*, ABMK 107 (2017), s. 469–477.

⁶ A. Kwaśniewski, *Program naukowy „Rola Kościoła jako wychowawcy i stróża kultury narodowej”*, <http://www.archiwum.diecezja.kielce.pl/index.php/program-naukowy> [dostęp: 26.05.2020].

⁷ W. Burzawa, *Historyk Kościoła i archiwista*, „Niedziela”, 61 (2019), nr 49 (włładka kielecka), s. 8.

⁸ Trwałym efektem badań ks. dr Andrzeja Kwaśniewskiego nad postacią ks. Zdanowskiego jest artykuł zamieszczony w niniejszym tomie „Świętokrzyskich Studiów Archiwalno-

na którym prof. dr hab. Waldemar Kowalski (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) wygłosił referat pt. *Słowo pisane a słowo mówione w nauczaniu ks. Benedykta Herbsta (ca. 1560)*⁹. W jego trakcie słuchacze mieli możliwość zapoznania się z sylwetką słynnego jezuitę będącego wykładowcą Akademii Krakowskiej, autora dzieła wydanego w Krakowie w roku 1566 – *Nauka prawdziwego chrześcijanina*¹⁰.

Przedstawiciele Towarzystwa znaleźli się wśród prelegentów konferencji zatytułowanej „Ks. Władysław Siarkowski – historyk, archeolog, etnograf, językoznawca. W hołdzie współpracownikowi Oskara Kolberga”. Doszło do niej dzięki współpracy dwóch instytucji, mianowicie Kieleckiego Towarzystwa Naukowego i Muzeum Historii Kielc. Dnia 30 listopada w Kielcach ks. dr Andrzej Kwaśniewski wygłosił w siedzibie Kieleckiego Towarzystwa Naukowego referat: *Wkład ks. Władysława Siarkowskiego w historiografię diecezji kieleckiej*¹¹.

Warto podkreślić, że Towarzystwo nigdy nie ograniczało terenu swojej aktywności naukowej wyłącznie do miasta Kielce, lecz z dużym zaangażowaniem zaznaczało swoją obecność na konferencjach w innych ośrodkach. 13 marca 2019 w Krakowie w Centrum Resurrectionis odbyła się XVII Ogólnopolska Konferencja Naukowa z serii „Duchowość klasztorów polskich: przekaz i komunikacja. Zmartwychwstańcy i odrodzenie Ojczyzny w 100 rocznicę odzyskania niepodległości przez Polskę”. Towarzystwo było tam reprezentowane przez ks. dr. Andrzeja Kwaśniewskiego, który wystąpił z tematem: *Posłannictwo narodu polskiego w pismach ks. Piotra Semenki*¹². Ten sam historyk był również autorem referatu poświęconego starodrukowi łysogórskiemu w zbiorach bibliotek polskich¹³, a można go było wysłuchać na Świętym Krzyżu w trakcie dwudniowego sympozjum naukowego¹⁴ zorganizowanego przy udziale Klasztoru Misjonarzy Oblatów MN ze Świętego Krzyża, Stowarzyszenia Per Crucem, Radia Kielce S.A. oraz Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Jana Kochanowskiego. Ks. dr A. Kwaśniewski

-Historycznych”. A. Kwaśniewski, *Ks. Józef Zdanowski – historyk Kościoła, muzealnik, bibliotekarz i archiwista*, ŚSAH 9 (2020), s. 349–359.

⁹ W. Kowalski, *The Catechism by Benedykt Herbst: Print and Orality in Religious Education on the Verge of the Modern Epoch* [artykuł w druku].

¹⁰ <https://www.facebook.com/events/562475897883394> [dostęp: 26.05.2020].

¹¹ <https://www.facebook.com/ktn.kielce/posts/kieleckie-towarzystwo-naukowe-serdecznie-zaprasza-30-listopada-2019-roku-na-konf/2443078239073680/> [dostęp: 26.05.2020].

¹² <http://www.centrumcr.pl/2019/03/zmartwychwstancy-i-odrodzenie-ojczyzny/> [dostęp: 26.05.2020].

¹³ <https://www.swietykrzyz.pl/aktualnosci/1453> [dostęp: 26.05.2020].

¹⁴ Sympozjum nosiło tytuł: „200 lat kasaty Świętego Krzyża. Kasata opactwa benedyktyńskiego ze Świętego Krzyża na Łyścu w 1819 roku – przyczyny, przebieg, konsekwencje”, a odbyło się w dniach 31 maja – 1 czerwca 2019 r.

jest dodatkowo autorem studiów nad tematyką powstania styczniowego, budzącą niezmiennie zainteresowanie wśród mieszkańców regionu świętokrzyskiego. W dniu 21 lutego omówił on wyniki swoich badań podczas wykładu¹⁵ pt. *Udział duchowieństwa diecezji kieleckiej w manifestacjach patriotycznych poprzedzających powstanie styczniowe*¹⁶.

W roku 2019 Towarzystwo zgodnie ze swoją wieloletnią praktyką nie zaniedbywało działań ukierunkowanych na popularyzację nauki. Przybierały one różne formy, wśród których naczelną rolę przypadła referatom przygotowywanym przez członków i sympatyków Towarzystwa. Pierwszym spotkaniem dającym pole do wystąpień stała się konferencja z Szańca. Dnia 28 marca w tamtejszym Wiejskim Domu Kultury wygłoszono aż osiem prelekcji: *Dzieje Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Uniejowie* [autor Danuta Brandys], *Dzieje Muzeum Ziemi Miechowskiej* [autor Marcin Florek], *Dwusetna rocznica kasaty klasztoru kamedułów w Szańcu* [autor Artur Prędko], *Łukasz z Koźmina, autor postylli i proboszcz w Beszowej* [autor Henryk Góra], *Postawa Stefana Żeromskiego wobec ks. Teodora Czerwińskiego* [autor Kazimierz Gruszczyński], *Kult kopii obrazu Matki Boskiej Śnieżnej* [autor Iwona Sacha], *Sanktuarium św. Kingi w Nowym Korczynie miejscem odbywania małopolskich sejmików generalnych* [autor Maria Spława-Neyman], *Dzieje Sanktuarium Maryjnego w Dzierzgowie* [autor Maciej Terek]. Na koniec uczestnicy spotkania mieli możliwość podziwiania czasowej wystawy krakowskich szopek pod opieką Tomasza Mierzwy¹⁷.

Okazją do ponownej aktywizacji osób związanych z Towarzystwem była konferencja w Kurzelowie z dnia 13 czerwca. Została ona poprzedzona zwiedzaniem miejscowej kolegiaty, po której oprowadzała Beata Gieroń. Następnie w Domu Kultury można było wysłuchać trzech referatów: *Kolonia akademicka w Miechowie w latach 1709–1734* [autor Danuta Brandys], *Kolonia akademicka w Kielcach w okresie 1724–1795* [autor Kazimierz Gruszczyński], *Jan Brożek, kurzelowczyk i intelektualista 1585–1652* [autor Sylwia Kaczkowska-Siwiek]¹⁸.

Stałym elementem działań Towarzystwa są kontakty utrzymywane ze Świętokrzyskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku i rok 2019 nie był pod tym względem odmienny, ponieważ ks. dr Andrzej Kwaśniewski gościł na uczelni ze

¹⁵ Wykład miał miejsce w domu Pracy Twórczej w Miechowie.

¹⁶ <https://dziennikpolski24.pl/miechow-wyklad-w-domu-pracy-tworczej-duszpasterze-w-powstaniu-styczniowym/ar/c13-14819302> [dostęp: 26.05.2020]; M. Spława-Neyman, *Udział duchowieństwa diecezji kieleckiej w manifestacjach poprzedzających Powstanie Styczniowe*, „Gazeta Miechowska” 12 (2019), nr 289, s. 26.

¹⁷ <https://www.facebook.com/events/384796735695121> [dostęp: 26.05.2020] A. Dziarmaga, *Naukowo w Szańcu*, „Niedziela” 61 (2019), nr 19 (wkładka kielecka), s. 6–7.

¹⁸ <https://www.facebook.com/events/756061264789869> [dostęp: 26.05.2020].

swoimi wystąpieniami dwukrotnie. W dniu 16 lutego wysłuchano jego wykładu pt. *Zjazd we Wrocieryżu w listopadzie 1862 roku. Seminarium kieleckie a Powstanie Styczniowe*, natomiast później, dnia 18 maja, tematyką spotkania było *Duchowieństwo w działaniach powstańczych*.

Kończąc przegląd działalności Towarzystwa, nie sposób pominąć kilkunastu spotkań organizowanych w grupach samokształceniowych. Oprócz tego członkowie, a także osoby wspierające Towarzystwo uczestniczyli w ciągu roku 2019 w równie licznych wyjazdach do kościołów i sanktuariów¹⁹.

LECH FRĄCZEK

ORCID: 0000-0003-0207-4452

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

¹⁹ K. Dobrowolska, *Czuwania z Maryjnymi drózkami w Szczaworyżu*, 61 (2019), nr 21 (wkładka kielecka), s. 7; K. Dobrowolska, *Uczestniczenie w czymś szlachetnym*, „Niedziela” 62 (2020), nr 4 (wkładka kielecka), s. 7; [Konferencja o św. Jadwidze Śląskiej] A. Dziarmaga, *Na straży nowokorczyńskiej pamięci*, „Niedziela” 61 (2019), nr 15 (wkładka kielecka), s. 4–5; [Informacje o działalności Ligii Płonki] K. Olchawa, *Spotkanie wigilijne TPS w „Planecie”*, „Gazeta Miechowska” 13 (2020), nr 1 (297), s. 12.